

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความคาดหวังและการปฏิบัติจริงของครูพยาบาล และผู้บริหาร ฝ่ายการพยาบาล เกี่ยวกับความร่วมมือในการจัดโปรแกรมการเรียนรู้นอกระบบให้แก่นักศึกษาพยาบาล มุ่งที่จะไต่ถามความคาดหวังของครูพยาบาลและผู้บริหาร ฝ่ายการพยาบาลในการร่วมมือกันจัดโปรแกรมการเรียนรู้นอกระบบให้แก่นักศึกษาพยาบาล ว่า สอดคล้องหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร รวมทั้งเพื่อทราบการปฏิบัติจริงที่เป็นอยู่เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างครูพยาบาลและผู้บริหาร ฝ่ายการพยาบาลในการจัดโปรแกรมการเรียนรู้นอกระบบให้แก่นักศึกษาพยาบาล ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงตั้งจุดประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาความคาดหวังของครูพยาบาลและผู้บริหาร ฝ่ายการพยาบาลในความร่วมมือในการจัดโปรแกรมการเรียนรู้นอกระบบให้แก่นักศึกษาพยาบาล
2. ศึกษาความร่วมมือที่ปฏิบัติจริงของครูพยาบาลและผู้บริหาร ฝ่ายการพยาบาลในการจัดโปรแกรมการเรียนรู้นอกระบบให้แก่นักศึกษาพยาบาล
3. เปรียบเทียบความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการเรียนรู้นอกระบบให้แก่นักศึกษาพยาบาลที่เป็นความคาดหวังและที่ปฏิบัติจริง ระหว่างครูพยาบาลและผู้บริหาร ฝ่ายการพยาบาล

สมมติฐานในการวิจัย

1. ความคาดหวังของครูพยาบาลและผู้บริหาร ฝ่ายการพยาบาลในความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการเรียนรู้นอกระบบให้แก่นักศึกษาพยาบาล ไม่แตกต่างกัน
2. ความร่วมมือที่ปฏิบัติจริงระหว่างครูพยาบาลและผู้บริหาร ฝ่ายการพยาบาลในการจัดโปรแกรมการเรียนรู้นอกระบบให้แก่นักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับมาก
3. ความร่วมมือที่ปฏิบัติอยู่จริงระหว่างครูพยาบาลและผู้บริหาร ฝ่ายการพยาบาลเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการเรียนรู้นอกระบบให้แก่นักศึกษาพยาบาล ไม่แตกต่างกัน

4. การร่วมมือเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาพยาบาลที่ปฏิบัติจริงและที่คาดหวังไม่มีความแตกต่างกันในกลุ่มต่อไปนี้

- ก. ครูพยาบาล
- ข. ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล
- ค. กลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งหมด

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรสำหรับการวิจัยนี้ได้แก่ ครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลของสถาบันการศึกษาพยาบาล และโรงพยาบาลที่อยู่ในสังกัดเดียวกันกับสถาบันการศึกษาพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร คือ จากวิทยาลัยพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัยกองทัพบก โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ โรงพยาบาลวชิระและโรงพยาบาลกลาง วิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ โรงพยาบาลราชวิถี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โรงพยาบาลศิริราช วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาพยาบาลสังกัดเดียวกันเท่านั้น

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท จำนวนทั้งสิ้น 200 คน การสุ่มตัวอย่าง สุ่มใหม่ตัวแทนทุกระดับ คือ หัวหน้าตึก ผู้ตรวจการพยาบาล และหัวหน้าแผนกการพยาบาล เป็นผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล จำนวน สังกัดละ 20 คน รวมผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล 100 คน ครูพยาบาล ได้แก่ ผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลหรือคณะพยาบาลศาสตร์ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าภาควิชา และครูพยาบาลประจำหอผู้ป่วย ให้ได้จำนวนสถาบันการศึกษาละ 20 คน รวมครูพยาบาล 100 คน

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ตลอดจนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความร่วมมือระหว่างผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลและครูพยาบาล ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักศึกษา

ให้กับนักศึกษาพยาบาล

2. สัมภาษณ์ครูพยาบาลและหัวหน้าตึกเกี่ยวกับบทบาทการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลและครูพยาบาลในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วย สำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยการสัมภาษณ์จากครูพยาบาลและหัวหน้าตึก

3. นำข้อมูลที่ได้จากข้อที่ 1 และ 2 มาเขียนเป็นแบบสอบถาม 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ความคาดหวังและการปฏิบัติจริงเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลและครูพยาบาลในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักศึกษาพยาบาล 44 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนให้ค่า (Rating Scale)

4. หากความตรงของแบบสอบถามโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 ท่าน พิจารณาตรวจแก้ไขปรับปรุงข้อคำถาม แล้วนำไปทดลอง (Try out) กับครูพยาบาลและหัวหน้าตึก 6 ท่าน หลังจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง จึงนำไปใช้กับกลุ่มประชากรที่สุ่มไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานเลขคณิต ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเปรียบเทียบความคาดหวังและการปฏิบัติจริงระหว่างกลุ่มประชากร 2 กลุ่ม คือ ครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลทั้งเป็นรายข้อและโดยส่วนรวม และทดสอบค่าที (t-test) ของคะแนนความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและการปฏิบัติจริง ของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลและครูพยาบาล รวมทั้งกลุ่มประชากรทั้งหมดเป็นรายข้อ และส่วนรวมและเสนอข้อมูลในรูปของตาราง

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 วุฒิการศึกษา ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

1.2 ระยะเวลาการทำงานในตำแหน่งปัจจุบันทั้งของครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบันอยู่ในช่วง 1-5 ปี

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคาดหวังของครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลเกี่ยวกับความร่วมมือในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาลทั้งสองส่วนรวมและรายข้อพบว่า

2.1 ครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลมีความคาดหวังในความร่วมมือกันจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาล โดยส่วนรวมตั้งแต่ชั้นเตรียมการ, ชั้นฝึกปฏิบัติงาน และชั้นภายหลังการฝึกปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งสนองสมมติฐานการวิจัยในข้อ 1 ที่ว่า ความคาดหวังของครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลในความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาลไม่แตกต่างกัน

2.2 เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในความร่วมมือกันจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาล ระหว่างกลุ่มผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลและครูพยาบาลเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความแตกต่างกันมากที่สุดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั้น ได้แก่ ข้อที่ 25 ที่คาดหวังให้ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลกระตุ้นให้บุคลากรพยาบาลปฏิบัติกรพยาบาลให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาพยาบาล ข้อที่ 5 คาดหวังให้ครูพยาบาลแจ้งหรือชี้แจงประสบการณ์เรียนรู้ทั้งทางทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่ผ่านมาของนักศึกษาให้ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลได้ทราบเพื่อรับรู้และเข้าใจถึงความสามารถของนักศึกษาก่อนที่จะมาฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยนั้น ๆ โดยทั้ง 2 ข้อ นี้ปรากฏว่า ครูพยาบาลมีคะแนนความคาดหวังสูงกว่าผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล นอกจากนี้มีข้อที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีก 7 ข้อ คือ ข้อที่ 2, 4, 7, 17, 19, 23 และ 32 โดยส่วนใหญ่เกือบทุกข้อ คะแนนความคาดหวังของครูพยาบาลสูงกว่าผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล ยกเว้นข้อที่ 7 เพียงข้อเดียว ที่ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงกว่าครูพยาบาล

ตอนที่ 3 เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติจริงของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลและครูพยาบาล พบว่า คะแนนความร่วมมือในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วย ให้กับนักศึกษาพยาบาลที่ปฏิบัติอยู่จริงของกลุ่มผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล และครูพยาบาลมีค่าเท่ากับ 3.46 และ 3.24 ตามลำดับ เมื่อรวมเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งหมดได้เท่ากับ 3.35 ซึ่งปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลางจึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ว่า "ความร่วมมือที่ปฏิบัติจริงระหว่างครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับมาก"

3.1 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติจริงของกลุ่มผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล(3.46) และกลุ่มครูพยาบาล(3.24) ปรากฏว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า "ความร่วมมือที่ปฏิบัติอยู่จริงระหว่างครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลเกี่ยวกับจรรยาบรรณการ เรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาลไม่แตกต่างกัน" แต่เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 รวมถึง 21 ข้อ จาก 44 ข้อ ดังนี้

3.1.1 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติจริงของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลและครูพยาบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มี 11 ข้อ ได้แก่ ที่ 9, 15, 21, 22, 25, 26, 28, 36, 37, 42 และ 44 ซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่คะแนนเฉลี่ยในการปฏิบัติจริงตามความเห็นของกลุ่มครูพยาบาลน้อยกว่ากลุ่มผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล

3.1.2 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติจริงของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลและครูพยาบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 6 ข้อ คือ ที่ 4, 23, 27, 29, 35 และ 40

3.1.3 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติจริงของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลและครูพยาบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 4 ข้อ คือ ข้อคำถามที่ 5, 7, 18 และ 30

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดต่อไปพบว่า ในข้อที่มีความแตกต่างกันทั้งสิ้น 21 ข้อ นั้น ส่วนใหญ่แล้วค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติจริงในการร่วมมือกันจรรยาบรรณการ เรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาล ส่วนใหญ่คะแนนของกลุ่มผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลจะสูงกว่าของกลุ่มครูพยาบาลเฉพาะในข้อความที่เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารต้องให้ความร่วมมือ และมีเพียง 4 ข้อ ที่คะแนนการปฏิบัติจริงของครูพยาบาล สูงกว่าคะแนนของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า เป็นข้อคำถามที่ครูพยาบาลต้องทำกิจกรรมที่เป็นฝ่ายให้ความร่วมมือต่อผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลด้วยเช่นกัน คือข้อที่ 5, 29, 30 และ 40

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคาดหวังและการปฏิบัติจริง เกี่ยวกับการร่วมมือกันจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนห้องผู้ช่วยให้กับนักศึกษาพยาบาล โดยส่วนรวม ในกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล ครูพยาบาล และกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งหมด ปรากฏว่า ความคาดหวังและการปฏิบัติจริงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งในกลุ่มผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล ครูพยาบาล และกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งหมด ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า "การร่วมมือเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนห้องผู้ช่วยให้กับนักศึกษาพยาบาลที่ปฏิบัติจริง และที่คาดหวังไม่มีความแตกต่างกันในกลุ่มครูพยาบาล ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล และกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งหมด" เมื่อเปรียบเทียบรายละเอียดเป็นรายข้อต่อไปพบว่า ในทุกข้อความ คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังและการปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกข้อและในทุกกลุ่มตัวอย่าง คือไม่ว่าจะเป็นกลุ่มครูพยาบาล กลุ่มผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล และรวมทั้งสองกลุ่มโดยทุกข้อมีคะแนนเฉลี่ยของความหวังสูงกว่าการปฏิบัติจริง

การอภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความคาดหวังของครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล เกี่ยวกับความร่วมมือในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนห้องผู้ช่วยให้กับนักศึกษา พบว่า ค่านิยมการศึกษาผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลส่วนใหญ่ยังคงมีคุณค่ากว่าปริญญาตรี มีค่าสูงกว่าปริญญาตรีอย่างมาก ในขณะที่ ครูพยาบาลส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี แสดงให้เห็นว่า โอกาสการศึกษาต่อของครูพยาบาลมีมาก หรืออาจเป็นไปได้ว่า พยาบาลประจำการที่มีโอกาสได้ศึกษาต่อกลับมาแล้วได้เข้ามาปฏิบัติงานในด้านการศึกษามากกว่าที่จะปฏิบัติงานในฝ่ายบริการพยาบาลดั้งเดิม จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วุฒิการศึกษาของครูพยาบาลสูงกว่าผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังโดยส่วนรวมของครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล เกี่ยวกับการร่วมมือกันจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนห้องผู้ช่วยให้กับนักศึกษาพยาบาลแล้วไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในแต่ละข้อส่วนใหญ่แล้ว ความคาดหวังของครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลจะสอดคล้องกันมาทางค่ามากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบคะแนนรวมทั้งหมดก็พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่า โดยส่วนรวมแล้ว ทั้งครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล เห็นความสำคัญของการร่วมมือกัน เพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนห้องผู้ช่วยให้

ให้กับนักศึกษาพยาบาล จึงมีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุดและสอดคล้องกัน จึงนับว่าเป็นนิมิตหมายอันดีของวิชาชีพพยาบาลที่มีผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลที่เห็นความสำคัญของการร่วมมือกันในการศึกษาของนักศึกษาพยาบาล สอดคล้องกับการวิจัยของสุวรรณี อุทุมทัศนีย์¹ ที่ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพยาบาลเกี่ยวกับบริการพยาบาล ในโรงพยาบาลศิริราช กับโรงพยาบาลรามาธิบดี ซึ่งมีการบริหารงานการพยาบาลแตกต่างกันคือ โรงพยาบาลศิริราชเป็นแบบแยกฝ่ายการศึกษาพยาบาลจากฝ่ายบริการพยาบาล แต่โรงพยาบาลรามาธิบดีเป็นแบบรวมฝ่ายการศึกษาและฝ่ายบริการพยาบาลเข้าด้วยกัน ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างจากโรงพยาบาลศิริราช เสนอแนะมากที่สุดก็คือเรื่องให้ทั้งฝ่ายบริการพยาบาลและฝ่ายการศึกษาพยาบาลไม่ควรแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด ควรมีการร่วมมือและประสานงานกันทั้งสองฝ่ายเพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาทั้งสองฝ่ายให้ก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กัน¹

2. เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันมีเพียง 9 ข้อจาก 44 ข้อ เท่านั้น ที่ความคาดหวังของครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ดังนี้

2.1 ระยะเวลาวางแผนหรือขั้นเตรียมการก่อนชั้นฝึกปฏิบัติงาน ครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลมีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4 ข้อ คือ ข้อที่ 2 "ครูพยาบาลแจ้งให้ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลทราบถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยทุกครั้งที่จะส่งนักศึกษาไปฝึกปฏิบัติงาน" (ที่ระดับนัยสำคัญ .05) ข้อที่ 4 "ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลร่วมมือกับครูพยาบาลโดยอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลให้พยาบาลประจำการได้ทราบ" (ที่ระดับนัยสำคัญ .05) ข้อที่ 5 "ครูพยาบาลแจ้งหรือชี้แจงประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งทางทฤษฎี และการปฏิบัติที่ผ่านมาของนักศึกษาให้ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลได้ทราบเพื่อรับรู้และเข้าใจถึงความสามารถของนักศึกษาก่อนที่จะมาฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยนั้นๆ" (ที่ระดับนัยสำคัญ .01) อีกข้อหนึ่งคือ ข้อที่ 7 "ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลร่วมมือกับครูพยาบาล ในการวางแผนจัดตารางเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน (เวร เข้า บ่าย คึก) สำหรับนักศึกษาพยาบาล" (ที่ระดับนัยสำคัญ .05)

¹ สุวรรณี อุทุมทัศนีย์, "ความคาดหวังของพยาบาลเกี่ยวกับการบริหารการพยาบาลของโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการพยาบาล มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 122

เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยของข้อที่แตกต่าง 4 ข้อนี้ พบว่า ข้อที่ 2, 4 และ 5 กลุ่มครูพยาบาลมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล ซึ่งแสดงว่า ครูพยาบาลเห็นความสำคัญและต้องการที่จะให้ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล รวมทั้งพยาบาลประจำการ ทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา และความสามารถของนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยนั้น ๆ ด้วย เพื่อความร่วมมือในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาลอย่างเหมาะสม จึงทำให้คะแนนความคาดหวังของครูพยาบาลอยู่ในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตามทางคณาผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลมีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน แต่ก็ยังน้อยกว่าครูพยาบาล ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูพยาบาลผู้ได้รับนิยชมโดยตรงจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาลจึงทำให้มีความคาดหวังมากกว่าผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลซึ่งมิได้เป็นผู้รับนิยชมด้านการศึกษาโดยตรง เป็นแต่เพียงผู้ให้ความร่วมมือสนับสนุนและช่วยเหลือเท่านั้น จึงเห็นความสำคัญของการได้ทราบวัตถุประสงค์ การแจ้งเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ต่อพยาบาลประจำการ และการได้ทราบถึงความสามารถด้านทฤษฎีและปฏิบัติของนักศึกษา น้อยกว่าครูพยาบาลเป็นธรรมดา ซึ่งเป็นปัญหาที่น่าคิดคือไปว่า ครูพยาบาลจะทำอย่างไรให้ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลเห็นความสำคัญในประเด็นนี้ใกล้เคียงกับตน ความสำคัญของการที่ครูพยาบาลควรแจ้งให้ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลได้ทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติงานนั้นสอดคล้องกับที่ ฟาแกน (Fagan) ได้ทดลองเริ่มกระบวนการทำงานร่วมกันของฝ่ายการพยาบาลและฝ่ายการศึกษาพยาบาลโดยได้รับมอบเอกสาร เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนพยาบาล วัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติงาน เพื่อเป็นข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ทุกระดับตั้งแต่ผู้อำนวยการฝ่ายบริการพยาบาล ผู้ตรวจการพยาบาล หัวหน้าตึก และพยาบาลประจำการ และได้ศึกษามอชิบายควยวาจา เกี่ยวกับวัตถุประสงค์และความคาดหวังในประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาล ทำให้มีความเข้าใจในการทำงานร่วมกันมากขึ้น และเสนอแนะว่าองค์การที่มีระบบความร่วมมือในการทำงานร่วมกันของทั้งสองฝ่ายนี้ย่อมทำงานได้ดีกว่าการที่ต่างคนต่างทำ สอดคล้องกับ คาเรน เอ นูแนน (Karen A. Noonan) ที่กล่าวไว้ว่า

¹ EA, Fagan, "Cooperative Planning for Student Learning" *Hostipals*, 49, 1975 : 50 quoted in Karen A. Noonan, "How to Increase Clinical Learning Opportunities in a Psychiatric Nursing Setting" *Journal of Nursing Education*, 18(April 1979) : 15

แม้ว่าฝ่ายบริการพยาบาลอาจจะไม่มีส่วนในการวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหมดให้นักศึกษา แต่ก็เป็นผู้ที่สร้างสรรคให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้และเพื่อเป็นการร่วมมือกันจัดโอกาสการเรียนรู้แก่นักศึกษาใหม่มากที่สุด ทั้งสองฝ่ายจะสนใจในวัตถุประสงค์สูงสุดของแต่ละฝ่ายและแนวทางที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์นั้น การเข้าใจในวัตถุประสงค์สูงสุด เริ่มตั้งแต่ต้องมีความรู้ในสิ่งเหล่านั้น ครูพยาบาลควรต้องปรุมนิเทศเจ้าหน้าที่ให้ทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษารวมทั้งความสามารถของนักศึกษาในการที่จะรวมกระทำกิจกรรมใด ๆ ในหอดูผู้ป่วยไอบาง¹

สำหรับในข้อที่ 7 ปรากฏว่า ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลกลับมีคะแนนความคาดหวังสูงกว่าครูพยาบาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันส่วนใหญ่แล้วครูพยาบาลจะมีหน้าที่ในการจัดตารางเวร เข้า บ่าย คึก สำหรับนักศึกษาเพียงฝ่ายเดียว มิได้ปรึกษาหารือ หรือให้ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลได้มีส่วนร่วมในการจัดสรร เวลาการปฏิบัติงานดังกล่าว ประกอบกับปัจจุบันแนวการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและปฏิบัติได้เปลี่ยนไปจากเดิมคือ นักศึกษาจะแบ่งแยกวันที่เรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติออกจากกัน โดยสัปดาห์หนึ่งจะขึ้นฝึกภาคปฏิบัติบนหอดูผู้ป่วยเพียง 3 วัน จึงอาจมีส่วนทำให้เกิดการขาดแคลนจำนวนผู้ดูแลผู้ป่วยได้ในบางวัน และเวลา และถ้าไม่มีการปรึกษาหารือหรือแจ้งให้ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลได้ทราบและเข้าใจ การจัดจำนวนเจ้าหน้าที่พยาบาลและนักศึกษาอาจจะไม่สอดคล้องกันก็ได้ จึงทำให้ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล มีความคาดหวังต่อการที่จะร่วมในการวางแผนจัดตารางเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน (เวร เข้า บ่าย คึก) สำหรับนักศึกษาพยาบาลด้วย อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ สำหรับข้อความที่ 7 นี้ก็คือ ผลของการปฏิบัติจริงตามความเห็นของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลยังคงมากกว่าครูพยาบาล และแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาความระดับค่าเฉลี่ยพบว่า ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลมีการปฏิบัติจริงข้อนี้ในระดับปานกลาง (2.84) แต่มีความคาดหวังในระดับมาก (4.35) ซึ่งเป็นข้อที่อาจสนับสนุนได้ว่า แม้ว่าผู้บริหารจะเห็นว่าได้ปฏิบัติจริงมากกว่าความเห็นของครูพยาบาลอยู่แล้ว แต่ก็ยังคงมีความต้องการในข้อนี้สูงขึ้นไปกว่าที่ได้ปฏิบัติจริงในปัจจุบัน

2.2 ในขั้นระหว่างการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันของคะแนนความคาดหวังของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล และครูพยาบาลอย่างมี

¹ Karen A. Noonan, "How to Increase Clinical Learning Opportunities in a Psychiatric Nursing Setting" Journal of Nursing Education, 18 (April 1979) : 15

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 อยู่ทั้งหมด 5 ข้อ ซึ่งทุกข้อความคาดหวังของ
 ครูพยาบาลสูงกว่าความคาดหวังของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลทั้งสิ้น (ดูตารางที่ 2) ซึ่ง
 แสดงว่าครูพยาบาลมีความคาดหวังที่จะได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารการพยาบาล อยู่ใน
 ระดับที่สูงกว่า ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลคาดหวังที่จะให้ความร่วมมือ ทั้งนี้เนื่องเพราะ
 ผู้บริหารการพยาบาลมีความเห็นว่าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงทางด้านการศึกษานั้นเป็นของครู
 พยาบาล ดังนั้นจึงมีความคาดหวังน้อยกว่าครูพยาบาลในเรื่องของการมอบหมายผู้ป่วย
 และงานประจำวันสำหรับนักศึกษา การให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยก่อนที่นักศึกษาจะปฏิบัติงาน
 (Pre-Conference) การให้พยาบาลประจำการ เป็นผู้ให้การดูแลเป็นที่ปรึกษาและให้คำ
 แนะนำในการปฏิบัติงานของนักศึกษาที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานในยามวิกาล การร่วมมือกันแก้ไขปัญ
 หาของผู้ป่วยที่พบในระหว่างการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาล รวมทั้งการ
 กระตุ้นให้พยาบาลปฏิบัติการพยาบาลให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา ประเด็นเหล่านี้อาจ
 เป็นมูลเหตุของความไม่เข้าใจกันได้ เนื่องจากมีความคาดหวังไม่เท่ากัน ซึ่งอาจเนื่อง
 จากผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลมีความเห็นว่า งานทางด้านการศึกษาและการบริการพยาบาล
 ได้แยกกันออกไปแล้ว ดังนั้น ครูพยาบาลจึงควรเป็นแบบอย่างสำหรับนักศึกษาเอง คาเรน
 ซี รอเอน (Karen C. Rauen) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับแบบ
 อย่างของพยาบาล พบว่า นักศึกษามีความมุ่งหวังที่จะได้รับแบบอย่างของพยาบาลจากครู
 พยาบาลและถือว่าแบบอย่างจากครูมีอิทธิพลต่อการสร้างแบบอย่างของนักศึกษาอย่างมาก
 ครูต้องฝึกปฏิบัติการพยาบาลร่วมกับนักเรียนและร่วมปรับปรุงกิจการพยาบาลให้แก่สังคม ครู
 จะต้องระลึกเสมอว่า นักเรียนกำลังมองแบบอย่างของพยาบาล บุคคลและแบบอย่างของครู
 จากครู การขาดแบบอย่างที่ดียอมทำให้ขาดสิ่งแวคล้อม เพื่อการเรียนรู้การสอน ยอมทำให้
 การเรียนการสอนล้มเหลว¹ จะเห็นได้ว่า คาเรน ซี รอเอน ได้เน้นที่ตัวครูพยาบาลใน
 การปฏิบัติงานให้เป็นแบบอย่างแก่นักศึกษา แต่บางท่านได้กล่าวถึงรูปแบบของนักศึกษา
 พยาบาลว่า ควรจะเป็นพยาบาลประจำการ ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับนักศึกษาคงตลอดเวลา
 ทั้งในยามวิกาล พยาบาลควรเข้าใจในบทบาทของตนเองต่อการศึกษาศึกษาเพื่อจะได้ร่วมมือกับ

¹ Karen C. Rauen, "Expectation of the Clinical Instructor as Role Model," The Journal of Nursing Education, 14 (August 1974) : 38

ฝ่ายการศึกษาและพยายามทำคนให้เป็นอย่างที่คึกแก่นักศึกษา¹ แต่ จูน เวอร์เนอร์ (June Werner) ให้ความเห็นว่าทั้งครูและพยาบาลฝ่ายบริการ ควรเป็นผู้ที่ปฏิบัติการพยาบาลโดยตรงแก่ผู้ป่วย เพื่อให้มีรูปแบบของบทบาทพยาบาลที่คึก เป็นตัวอย่างแก่นักศึกษา ทั้งสองฝ่ายควรร่วมกัน จะขาดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ การศึกษาควรต้องประสานประสบการณ์ การปฏิบัติ ดังนั้นสองฝ่ายควรร่วมมือร่วมแรงกันในการผลิตผลผลิตทั้งการพยาบาล และพยาบาลที่คึกในอนาคต ทั้งนี้ เพื่อให้สังคมยอมรับและยกย่องวิชาชีพพยาบาลตลอดไป²

เมื่อพิจารณาคะคะแนนเฉลี่ยสูงสุดและต่ำสุดในกลุ่มครูพยาบาลแล้วพบความสัมพันธ์กันของผลการวิจัยในข้อที่ 16 ซึ่งปรากฏว่าเป็นข้อที่ครูพยาบาลมีความคาดหวังต่ำสุด คือ เท่ากับ 4.24 แต่ให้คะแนนเฉลี่ยว่ามีการปฏิบัติจริงมากที่สุด คือเท่ากับ 4.11 ซึ่งอาจแสดงว่า ครูพยาบาลไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการที่ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลให้การปฐมนิเทศนักศึกษาพยาบาลที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูพยาบาลก็สามารถที่จะให้การปฐมนิเทศนั้น ๆ ได้ และคิดว่าจะเป็นการดีกว่าถ้าคนใดเป็นผู้ออกต่อนักศึกษาเอง แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่ากรณีที่เปิดโอกาสให้ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลได้เป็นผู้ให้การปฐมนิเทศศึกษานั้นมีผลดีมากกวา เช่น เป็นการยกย่องให้เกียรติต่อเจ้าของสถานที่ และเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา ครูพยาบาล และผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล แต่การปฐมนิเทศนั้นจะมีคุณค่าน่าสนใจ และได้ประโยชน์แก่เมื่อ ครูพยาบาลผู้ซึ่งรับผิดชอบโดยตรงได้วางแผนในการปฐมนิเทศร่วมกับผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลด้วย

2.3 ในชั้นประเมินผล หรือภายหลังการฝึกปฏิบัตินั้น พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทั้งครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลทราบบทบาทของตนคิดว่า ควรจะปฏิบัติอย่างไร ประกอบกับในสถานการณ์ปัจจุบัน ฝ่ายบริการพยาบาลได้มีส่วนในการประเมินผลนักศึกษาทุกครั้งมากอยู่แล้ว ซึ่งบางแห่งครูพยาบาลมีจำนวนน้อยไม่ได้ขึ้นปฏิบัติงานกับนักศึกษาอย่างใกล้ชิด การประเมินผลจึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริการพยาบาลแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นจึงทำให้ความ

¹ วิเชียร ทวีลาภ "ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและการบริการพยาบาล"

คาดหวังในชั้นประเมินผล ไม่มีความแตกต่างกัน

3. ค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติจริงในการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลและครูพยาบาล เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาล ในกลุ่มประชากรทั้งหมดคือ ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลและครูพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.35) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สาคกร พุทธปวน ที่ศึกษาความต้องการของพยาบาลที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างพยาบาล 225 คน จากโรงพยาบาล สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ 3 แห่ง เป็นประชากร สอบถามความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิชาการ 4 ด้าน คือ ด้านการสอนภาคปฏิบัติ ด้านการสอนภาคทฤษฎี ด้านการแต่งตำรา และด้านการวิจัย พบว่า ความต้องการของพยาบาลที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิชาการทุกด้านโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งความต้องการด้านการสอนภาคปฏิบัติมีมากกว่าด้านอื่น มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.49¹

แต่อย่างไรก็ตามการร่วมมือของทั้งสองฝ่ายที่ปฏิบัติอยู่จริงนี้ยังอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น โดยเฉพาะตามความเห็นของครูพยาบาล ซึ่งมีความเห็นว่ามี การปฏิบัติจริงน้อยกว่าผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล จึงเป็นจุดที่สองฝ่ายควรปรับปรุงหาวิธีการที่จะก่อให้เกิดการร่วมมือกันมากขึ้น

4. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติจริงตามความเห็นของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลและครูพยาบาล พบว่า ระดับการปฏิบัติจริงในการร่วมมือกันจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยโดยส่วนรวมตามความเห็นของครูพยาบาลน้อยกว่าของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ครูพยาบาลมีความเห็นที่ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลให้ความร่วมมือในกิจกรรมน้อยกว่าที่ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลให้ความเห็น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ครูพยาบาลเป็นฝ่ายที่รับความร่วมมือช่วยเหลือ และผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลเป็นฝ่ายให้ความร่วมมือ และงานค่านั้นเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของครูพยาบาล จึงจำเป็นที่

¹สาคกร พุทธปวน "ความต้องการของพยาบาลที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ", หน้า 98.

จะต้องมีความห่วงใยกังวล และต้องการให้งานบรรลุผลสำเร็จให้ดีที่สุด ดังนั้น ทำให้มีความต้องการคาดหวังในการร่วมมือมาก จึงเป็นผู้รับที่มีความคาดหวังสูง สมมติว่าเมื่อผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลให้ความร่วมมืออยู่ในระดับมากแล้ว ครูพยาบาลจึงยังมีความเห็นว่าจะน้อยอยู่อีก ซึ่งความจริงแล้วอาจจะไม่น้อยเท่าที่ครูพยาบาลมีความเห็นก็ได้ จุดนี้เป็นจุดที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่ง ที่ความเห็นต่อการร่วมมือกันของสองฝ่ายยังไม่ตรงกัน ซึ่งอาจเป็นมูลเหตุของความไม่เข้าใจกันได้ โดยเฉพาะด้านการพยาบาลซึ่งมีความคาดหวังสูง และเห็นว่าผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลให้ความร่วมมือน้อยกว่าเท่าที่ควรจะเป็น จากเหตุนี้ทำให้มักเกิดความคับข้องใจในฝ่ายครูพยาบาลอยู่เสมอ เมื่อขึ้นปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย มีความรู้สึกเป็นเพียงผู้รับความช่วยเหลือ ร่วมมือจากฝ่ายบริการพยาบาล จึงเกิดความไม่เข้าใจกันอยู่เสมอระหว่างทั้งสองฝ่าย เพราะการมองเห็นหรือประเมินค่าต่างกันย่อมก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันได้ แม้ว่าตัวอย่างของความเห็นในการให้ความร่วมมือในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วย จะไม่มีผู้ใดกล่าวถึงมาก่อน แต่พอที่จะยกตัวอย่างของการมองเห็นสถานการณ์เดียวกัน แตกต่างกันของครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลได้ จากการศึกษาของเชอร์ลี เวียท และ อิมอจิน บาร์ลูน (Shirley Veith and Imogene Barloon) ซึ่งเป็นครูพยาบาลและพยาบาลในคลินิก ได้ทำงานร่วมกันในหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง กล่าวว่า "บ่อยครั้งที่เรามองเห็นต่างกัน ครูมองเห็นนักศึกษาในสถานการณ์การเรียนรู้ หัวหน้าที่คมองนักศึกษาในแง่ของบทบาทการให้บริการ"¹ ซึ่งการมองเห็นที่ต่างกันอาจมีส่วนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การประเมินกิจกรรมการร่วมมือและการให้ความร่วมมือที่แตกต่างกันได้

¹ Shirley Veith and Imogene Barloon, "Cooperation for Learning", p. 2178 - 2179

4.1 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติจริงตามความเห็นของครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลเป็นรายข้อ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 .01 และ .001 อยู่ถึง 21 ข้อ จาก 44 ข้อ โดยแตกต่างกันอย่างมากที่ระดับ .001 11 ข้อ .01 มี 6 ข้อ .05 มี 4 ข้อ (ดูตาราง 5) ข้อที่มีความแตกต่างกันมากที่สุดคือข้อที่ 25 ที่ว่า ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลควร ระบุใหม่บุคลากรพยาบาลปฏิบัติการพยาบาล ให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาพยาบาล (ค่าที - เทสต์ เท่ากับ 8.825) โดยครูพยาบาลประเมินค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง (3.03) ในขณะที่ทางผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลมีความเห็นว่า ได้ให้ความร่วมมือในข้อนี้อยู่ในระดับมากแล้ว คือ 4.04 ซึ่งสอดคล้องกับที่ โดโรซี ดี เนเยอร์ (Dorothy D. Nayer) กล่าวไว้ว่า "การแยกเป็นฝ่ายการศึกษาและฝ่ายบริการพยาบาล ทำให้เกิดความไม่เข้าใจระหว่างกัน อาจารย์พยาบาลค่าทัศนคติภาพการพยาบาลของฝ่ายบริการพยาบาลว่า ไม่เป็นรูปแบบที่ดีแก่นักศึกษา"¹ อาจกล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเห็นหรือการรับรู้ที่แตกต่างกันนี้อาจจะเนื่องมาจากความรู้และประสบการณ์ที่ต่างกัน ทัศนคติ และการคาดคะเนของแต่ละบุคคลซึ่งต่างกัน อาจเป็นเหตุบังเอิญและอาจบิดเบือนความคิดเห็น การรับรู้ให้หันเหไปจากความจริง ทำให้เกิดการตีความหมายที่ผิดพลาดได้² อย่างไรก็ตาม เป็นจุดที่ผู้ที่เกี่ยวข้องควรจะหาทางแก้ไข

¹ Nayer, "Unification : Bringing Nursing Service and Nursing

Education Together," p. 1110

² จำเนียร ช่างโชติ และคณะ, จิตวิทยาการรับรู้และการเรียนรู้, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา , 2516) หน้า 244

4.2 ในจำนวน 21 ข้อ ที่การปฏิบัติจริงตามความเห็นของครูพยาบาล แตกต่างกับผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลนั้น ส่วนใหญ่ความเห็นของครูพยาบาลจะน้อยกว่าผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล แต่มีอยู่ 4 ข้อ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า เป็นกิจกรรมที่ครูพยาบาลเป็นฝ่ายที่ต้องปฏิบัติคือฝ่ายบริการพยาบาล อันได้แก่ การแจ้งให้ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลได้ทราบเพื่อรับรู้และเข้าใจถึงความสามารถของนักศึกษาก่อนที่จะมาฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยนั้น ๆ ครูพยาบาลให้ความสนใจผู้ป่วยรายอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากรายที่อยู่ในความรับผิดชอบของนักศึกษา ครูพยาบาลได้เปิดโอกาสและมีการจูงใจฝ่ายบริการให้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วย และข้อสุดท้ายคือ การยอมรับความคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะของบุคคลากรฝ่ายบริการพยาบาลนำไปปรับปรุงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาลต่อไป โดยผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลมีความเห็นว่า ครูมีการปฏิบัติจริงน้อย แต่ครูพยาบาลมีความเห็นว่า ใ้ปฏิบัติมากแล้ว ซึ่งประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นข้อสนับสนุนได้ว่า ความเห็นของทั้งสองฝ่ายยังไม่ถูกต้องตรงกัน จึงเป็นข้อที่น่าแก้ไขอีกข้อหนึ่งของความไม่เข้าใจกัน

5. เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังและการปฏิบัติจริงทั้งโดยส่วนรวมและรายข้อ ในกลุ่มผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล ครูพยาบาลและรวมกลุ่มประชากรทั้งหมด ปรากฏว่าความคาดหวัง และการปฏิบัติจริง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อและในทุกกลุ่มประชากรที่ระดับ .001 โดยกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งหมดมีความคาดหวังในการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล และครูพยาบาลเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นหอผู้ป่วย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.59 (ดูตาราง 3) แต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติจริงน้อยกว่ามาก คือ มีค่าเฉลี่ยประมาณ 3.25 (ดูตาราง 6) และจากตาราง 7 พบว่า ความคาดหวังและการปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกข้อ ซึ่งอาจเป็นเพราะความคาดหวังของทั้งสองกลุ่มนี้สูงมาก จึงทำให้คะแนนความคาดหวังและการปฏิบัติจริงแตกต่างกัน ซึ่งไม่นับว่าเป็นข้อเสียหลายประการใดตรงกันข้าม น่าจะเป็นนิมิตรหมายอันดีประการหนึ่ง เพราะฝ่ายบริการพยาบาลมีความคาดหวังในการร่วมมือกันเพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้นหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาลสูงเช่นกัน และไม่มีความแตกต่างกันในความคาดหวังกับฝ่ายครูพยาบาล นอกจากนี้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังและการปฏิบัติจริง ของทั้งสองกลุ่มยังสอดคล้อง

กันอีกด้วยว่า เรายังมีการร่วมมือกันน้อยกว่าที่คาดหวังอยู่ ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากยังมีการปฏิบัติจริงในการร่วมมือกันจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับน้อยกว่าที่ทั้งสองฝ่ายคาดหวัง แต่ทั้งสองฝ่ายก็ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร เพื่อให้เกิดการร่วมมือที่มากเท่ากับความคาดหวังได้ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นการปฏิบัติสืบเนื่องกันต่อ ๆ มา เคยทำมาอย่างไรก็ทำอย่างนั้นเรื่อย ๆ ต่อไป ฝ่ายบริการพยาบาลอาจเห็นว่าเป็นหน้าที่ของฝ่ายการศึกษาพยาบาล ในการขอความร่วมมือ ฝ่ายการศึกษาพยาบาล หรือครูพยาบาลก็มีความเกรงใจ และไม่กล้าที่จะขอความร่วมมือจากผู้บริหารฝ่ายการศึกษาพยาบาล รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้ฝ่ายบริการพยาบาลได้มีส่วนร่วมในการสอนเพราะคิดว่าเป็นการรบกวนและเพิ่มภาระให้อีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งบางครั้งการที่ต่างคนต่างคิดและมีได้พู่จากติดต่อดสื่อสารกันให้ชัดเจนก็ไม่ก่อให้เกิดการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ได้ ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วองค์กรพยาบาลของเราไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหารหรือฝ่ายการศึกษา มีความคล้ายคลึงกันหลายประการ คือ คล้ายคลึงกันในเป้าหมาย วัตถุประสงค์ โครงสร้างขององค์กรและทรัพยากรต่าง ๆ ความคล้ายคลึงกันที่มีมากกว่าความแตกต่างกันนี้เป็นประโยชน์ในการจัดให้มีการร่วมมือร่วมใจกันได้ง่าย¹ ถ้าหากเราจะทำความคาดหวังนั้นให้เป็นการปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะสำหรับผู้บริหารฝ่ายการศึกษาพยาบาล และผู้บริหารฝ่ายการศึกษาพยาบาล รวมทั้งครูปฏิบัติการคลินิก ถึงแนวทางที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือกันในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาล ตรงตามความคาดหวังของทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้เพื่อคุณภาพของการเรียนการสอนบนหอผู้ป่วย อันเป็นประโยชน์ต่อผลผลิตของวิชาชีพพยาบาลในอนาคตดังนี้คือ

1. จัดให้มีการนัดหมายประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่องระหว่างทั้งสองฝ่ายอาจในรูปแบบของคณะกรรมการ เพื่อชี้แจงให้ทราบถึงปรัชญา วัตถุประสงค์ นโยบายของหน่วยงานทั้งสอง หลักสูตร แนวการศึกษาพยาบาล ประสบการณ์ที่ผ่านมานักศึกษาก่อนชั้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยนั้น ๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงภายในของทั้งสองฝ่าย และผู้บริหารของ

1

Stone and Berger, "Nursing Service and Education : an analysis of interorganizational relationships," p. 118

ทั้งสองหน่วยควรวางกลวิธีในการที่จะให้พยาบาลประจำการ คุรพยาบาลหรือผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ใ้ทราบด้วย

2. จักให้มีการติดต่อสื่อสารที่ดีทั้ง 2 รูปแบบ คือ ทั้ง Verbal และ Non-verbal Communication และควรเป็นดังนี้ คือ

ก. มีการวางแผนการเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายและสู่บุคคลโดยตรง เช่น ก่อนที่นักศึกษาจะขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย คุรพยาบาลควรวางแผนร่วมกับผู้บริหารฝ่าย การพยาบาลในเรื่องใดบาง คุรจะต้องวางแผนว่า จะใช้การติดต่อสื่อสารอย่างไรบ้าง จึง จะทำให้เกิดความร่วมมือจากหัวหน้าตึกและพยาบาล และข้อมูลหรือข่าวสารนั้นใ้รับอย่าง ถูกต้อง

ข. การสื่อสารจะต้องมีลักษณะสะดวกทั้ง 2 ทาง และต่อเนื่องตลอด เวลา ควรร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งปัญหาที่เกี่ยวกับบริการพยาบาลหรือปัญหาการเรียน การศึกษาพยาบาล

ค. มีสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ประกอบ เช่น คู่มือการปฏิบัติการพยาบาล ปรึกษาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ง. มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feed back) ตลอดจนประเมินผลการทำ งานร่วมกัน โดยอาจตั้งกลองรับใบแสดงความคิดเห็นของพยาบาลเกี่ยวกับด้านการ ศึกษา พยาบาล ฝ่ายบริหาร การศึกษาพยาบาลต้องนำความคิดเห็นนี้มาใช้ประโยชน์หรือแจ้งให้ ทราบ ถ้าสามารถทำได้

3. เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของฝ่ายการศึกษา ฝ่ายการศึกษาควรที่จะใ้จักใ้ใ้ มีคุรพยาบาลประจำตึกผู้ป่วยที่มีนักศึกษาขึ้นฝึกปฏิบัติอยู่ประจำตึก อย่าใ้ขาดแคลนโดย เฉพาะในเวลาราชการ เพราะถ้าขาดคุรแล้ว ก็เปรียบเสมือนนักศึกษาใ้ขาดคุรรูปแบบของ บทบาทพยาบาลที่ใ้ไปคนหนึ่ง เพราะรูปแบบของบทบาทนั้นจะคาดหวังใ้เป็นของฝ่ายบริการ พยาบาลเพียงฝ่ายเดียวใ้ได้ ฝ่ายการศึกษาต้องมีความรับผิดชอบโดยตรง และควรต้อง สัวร์วจควา คุรพยาบาลทุกคนใ้พยายามปฏิบัติเป็นรูปแบบที่ใ้แก่นักศึกษาแล้วหรือยัง เมื่อคุร ใ้ปฏิบัติแล้ว จึงพยายามหาวิธีการ กระตุ้นใ้ฝ่ายบริการพยาบาลใ้ปฏิบัติด้วย สำหรับใน เวรยามวิกาลนั้นบางแห่งใ้มีการจักใ้หมัคุร ชุ้คุรแล้คุรก็เป็นการ ใ้ในแง่ที่คุรสามารถดูแลควม คุมใ้ความรุ้แก่นักศึกษาใ้มากขึ้น และใ้ไม่เพิ่มภาระแก่พยาบาล แต่ผู้ใ้จใ้มีความ เชื่อว่า

หากความสัมพันธ์ ความร่วมมือร่วมใจ เข้าใจกันระหว่างทั้งสองฝ่ายมีเพียงพอ การให้นักศึกษาขึ้นปฏิบัติงานในยามวิกาลตามลำพังกับพยาบาลประจำการ ก็จะเป็นการประนีประนอมกันกว่า ในค่านิยมประมาทของสถานศึกษา ทั้งยังมีผลในค่านิยมสนิพสนม และการเรียนรู้ระหว่างพยาบาลกับนักศึกษาอีกด้วย

4. ควรจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างมีระเบียบประจำทุกภาคการศึกษา รวมทั้งควรร่วมมือกันในการประเมินผลการปฏิบัติงานของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในฐานะพยาบาลวิชาชีพใหม่แรก ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการฝึกประสบการณ์การ เรียนรู้สำหรับนักศึกษาต่อไป

5. ครูพยาบาลควรแจ้งให้ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลทราบถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วยทุกครั้ง ที่ส่งนักศึกษา ไปฝึกปฏิบัติงาน และผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล ควรควบคุมคุณภาพการบริการพยาบาล กระตุ้นให้เจ้าหน้าที่พยาบาลปฏิบัติกรพยาบาลให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาพยาบาลควยอีกแรงหนึ่ง

6. ครูพยาบาลควรมีการจูงใจและเปิดโอกาสให้บุคลากรฝ่ายบริการพยาบาลมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน ภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยควย ไม่ว่าจะเป็นการสอนอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เพราะบางครั้งฝ่ายบริการพยาบาลอาจมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมสอนควย แต่ทางฝ่ายการศึกษาไม่เปิดโอกาสให้ จึงทำให้ความร่วมมือที่ควรมีต่อกันสูญเสียไปอย่างน่าเสียดาย

7. ทั้งสองฝ่ายควรร่วมในการจัดให้มีการตรวจเยี่ยมผู้ป่วยเป็นรายบุคคล (Nursing Rounds) และการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล ครูพยาบาลและนักศึกษาพยาบาล (Three-Way Conferences) เป็นประจำเพื่อประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย

8. การเสริมสร้างสัมพันธ์ไมตรีของทั้งสองฝ่าย เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า สัมพันธภาพส่วนบุคคลระหว่างบุคลากรฝ่ายบริการพยาบาลและฝ่ายการศึกษาพยาบาล มีส่วนสำคัญต่อการร่วมมือกันจัดประสบการณ์ การเรียนรูบนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาลอย่างยิ่ง ดังนั้น สมควรที่ทั้งสองฝ่ายควรมีการพบปะนักหมายนอกเวลางานบ้าง ผู้บริหารฝ่ายการศึกษาควรคำนึงถึงคุณสมบัติของครูประจำตึกผู้ป่วยที่ควรคัดเลือกไว้ ที่สำคัญอย่างหนึ่งนอกเหนือจากความรู้ความสามารถกันอื่น ๆ แล้ว ก็คือ ต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์

ที่ดี มีศิลปะและจิตวิทยาในการติดต่อกับบุคคลอื่น นอกจากนี้ผู้บริหารทั้งสองฝ่าย ทรูพยาบาล กับหัวหน้าตึกหรือพยาบาล ควรสร้างเสริมสัมพันธภาพส่วนตัวให้สนิทสนมยิ่งขึ้น อันนำไปสู่ความเข้าใจร่วมมือกันด้วยดี ซึ่งเป็นการทำงานที่จะเสนอแนะ รับฟังและช่วยกันแก้ปัญหาของกันและกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการสำรวจ เปรียบเทียบความคาดหวังและการปฏิบัติจริงในการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลและทรูพยาบาล ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร เท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้การวิจัยในแนวทางนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลต่อการร่วมมือกันระหว่างฝ่ายบริการพยาบาล และฝ่ายการศึกษาพยาบาลในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาล
2. ควรทำการวิจัยในเรื่องนี้เพิ่มเติม ในสถาบันการศึกษาพยาบาล ในส่วนภูมิภาคด้วยและนำมา เปรียบเทียบกันว่า ในเขตกรุงเทพมหานคร กับส่วนภูมิภาคมีความแตกต่างกันอย่างไร
3. ควรจะได้มีการวิจัยในเรื่องนี้เพิ่มเติม ในการร่วมมือกันระหว่างทรูพยาบาล และผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลต่างสถาบันกัน เช่น ค้านจิตเวช และค้านสาธารณสุข ที่มีการส่งนักศึกษา ไปฝึกปฏิบัติในโรงพยาบาลนอกสังกัด
4. ควรจะได้มีการวิจัยถึงสภาพความพึงพอใจของทรูพยาบาล และผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล และพยาบาลประจำการ ต่อการร่วมมือกันจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาลในปัจจุบัน
5. ควรจะได้มีการวิจัยถึงความคาดหวังและการปฏิบัติจริงของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล พยาบาลประจำการ และทรูพยาบาลต่อการร่วมมือกันให้บริการพยาบาลที่มีคุณภาพแก่ผู้ป่วย และครอบครัวหรือการร่วมมือกันค้ำกันการพัฒนาศูนย์การพยาบาล เป็นต้น
6. ควรจะได้มีการวิจัยด้วยวิธีการแบบอื่น นอกจากการใช้แบบสอบถาม

เช่น การสัมภาษณ์อย่างมีแบบแผนและควร จะไต่สาร วรให้ลึกลงไปถึงข้อขัดข้องในการร่วม
มือกัน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาและอุปสรรคนั้น ๆ หรือ
ศึกษาถึงรูปแบบวิธีการร่วมมือประสานงานระหว่างทั้งสองฝ่ายที่ปฏิบัติจริง ในสถาบันต่าง ๆ
นำมา เปรียบเทียบกัน

7. ควรทำการวิจัยในเรื่องนี้เพิ่มเติม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่ม
นักศึกษาพยาบาลด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย